

**SLOVENSKÝ
ŽIVNOSTENSKÝ
ZVÄZ**

Stanovisko SZZ k vydanej správe NKÚ

Správa Najvyššieho kontrolného úradu zavádza nový pojem – fiktívni živnostníci – pre pomenovanie stavu, keď zamestnávateľ najíma ľudské zdroje potrebné pre vlastnú podnikateľskú činnosť nie v režime závislej práce, ale v režime podnikania na živnosť. Podľa nášho názoru zvolené označenie, teda **fiktívny živnostník, je zvolené nekorektne**, výstižnejšie by bolo „**živnostník z donútenia**“. Pretože táto osoba živnostníka dodržiava tie pravidlá, ktoré pre živnostenské podnikanie nastavil štát, v tomto zmysle nie je fiktívna. Avšak, pre zásadné nedostatky vytvoreného systému, je vonkajšími faktormi nútená vystúpiť z pracovného pomeru.

Kým správa NKÚ doslova uvádza, že „práca na živnosť“ (pozn. dovoľujeme si upozorniť, že niečo ako **práca na živnosť právne neexistuje, na živnosť sa dá len podnikat**) je z daňovo-odvodového hľadiska výhodnejšia ako pracovný pomer. Zabúda na to, že z iných hľadísk je oproti pracovnému pomeru výrazne nevýhodnejšia – **živnostník nemá stanovenú maximálnu dobu trvania pracovnej doby, nepožíva žiadne zamestnanecké benefity, vrátane toho úplne najzákladnejšieho, ktorým je platená dovolenka, v prípade ukončenia spolupráce s dodávateľom ostáva bez príjmu zo dňa na deň, nechráni ho výpovedná lehota, v prípade úrazu počas vykonávania činnosti nemá nárok na úrazovú dávku a v prvom roku podnikania nedostane ani žiadne nemocenské, nemá nárok na odstupné, hoci platí príspevky do Rezervného fondu solidarity, nikdy z neho nedostane žiadne čerpanie a mnohé ďalšie rozdiely. Sme preto presvedčení, že motivácia poskytovať svoje služby formou živnosti nevychádza z osoby živnostníka z donútenia, hoci platí o niečo nižšie odvody, ale od zamestnávateľa, ktorý v tomto režime získava podstatnú časť daňovo-odvodových výhod v zmysle nižších nákladov. Sú aj mnohé ďalšie dôvody, ktoré správa NKÚ úplne opomína, pre ktoré je spolupráca so živnostníkom pre zamestnávateľov výhodnejšia ako prijatie do trvalého pracovného pomeru. Sú to predovšetkým:**

- **Nemusí dodržiavať prísne podmienky zamestnávania na trvalý pomer, okrem iného nemožnosť zamestnať opätovne rovnakého zamestnanca v istých situáciách**
- **Nevznikajú náklady na BOZP**
- **Nevýhodné podmienky v rámci skrátených pracovných úväzkov, ktoré sú pre zamestnávateľa pri súčasnom zákonníku práce a vysokom daňovo-odvodovom zaťažení mimoriadne predražené (z hľadiska využívania skrátených úväzkov výrazne zaostávame oproti iným krajinám)**
- **Neefektívne nastavené legislatívne podmienky vykonávania sezónnej práce (aj to je dôvod prečo vidíme nárasty počty živnostníkov v stavebníctve)**
- **Umožnenie podnikania formou tzv. voľných živností vnáša do živnostenského podnikania prílišnú liberalizáciu a ktokoľvek môže podnikat v čomkoľvek. Na tento problém dlhodobo upozorňujeme a žiadame vyžadovanie odborných spôsobilostí pre remeselné a kvalifikované profesie, čo doposiaľ zo strany štátu ostalo úplne nepochopené.**

Z pohľadu Slovenského živnostenského zväzu ako organizácie, ktorá viac ako 30 rokov zastupuje živnostníkov a MSP, je prekvapujúce, že NKÚ pri zostavení tejto správy nekomunikoval ani s našou organizáciou, ani s inými tripartitnými zamestnávateľskými zväzmi, ktoré zastupujú segment MSP, aby boli zistenia v správe vyvážené. Sme toho názoru, že túto problematiku nestačí zúžiť na otázku daní a odvodov, resp. tzv. paušálnych výdavkov. Ak chceme v systéme viac rovnováhy, je potrebné pracovať na všetkých vyššie uvedených aspektoch.

Správa NKÚ vychádza z predpokladu, že ak by títo podľa ich pomenovania fiktívni živnostníci prešli na pracovný pomer, štát by získal na daniach a odvodoch 9,8 až 14,3 mil EUR. V tomto kontexte sa ale pýtame, odkiaľ pramení istota, že týchto ľudí za tak vysoké požadované dane a odvody nejaká firma reálne zamestná? Ak sa im nepodarí zamestnať sa, pre štát to bude znamenať mínus a nie plus. A na mieste je aj obava, že ak by sa mali zamestnať, pôjdu radšej pracovať do zahraničia, za oveľa vyššiu mzdu. Preto zamýšľané opatrenie vyrovnanie miery daňovo-odvodového zaťaženia nepovedie k zlepšeniu príjmov štátu, ale spôsobí ešte väčší nedostatok pracovníkov v rôznych oblastiach. Správa rovnako nezohľadňuje, že okrem podnikania na živnosť existuje aj možnosť podnikania formou jednoosobových s.r.o., kde je režim platenia povinných odvodov ešte uvoľnenejší. Tiež by teda k reálnemu nárastu príjmov v SR nedošlo.

Ak by mal štát seriózny záujem o spravodlivé nastavenie daňovo-odvodového systému, mal by znížiť odvodové zaťaženie práce a podporiť sezónnu prácu a prácu na skrátenej úväzok. Trend smerom k flexibilnejším pracovným pomeroch je zjavný a jeho príčinou sú moderné formy práce, práca z domu, teleworking a mnohé iné, pre ktoré je súčasný zákonník práce príliš rigidný, čo vytláča ľudí z riadnych pracovných pomerov. Pokiaľ sa jedná o osobitosti v rámci podnikania na živnosť, treba spomenúť nielen nákladovú zložku, aj ručenie celým svojím majetkom alebo nedostupnosť úrazového podnikania a v neposlednom rade nemožnosť previesť majetok živnostníka na nástupníkov pri odchode do dôchodku bez opätovného dodania tohto majetku z jeho trhovej hodnoty.

V kontexte prv uvedeného vnímame cestu k riešeniu nerovnováhy s nárastom živností z donútenia predovšetkým v zlepšení kontrolnej činnosti nelegálnej práce (kam spadá aj tento spôsob nelegálneho zamestnávania). Stačí si len porovnať zistené **počty tzv. nelegálnej práce z výsledkov kontrol Národného inšpektorátu práce a počty „fiktívnych živnostníkov“ zo správy NKÚ a rozdiely sú rádovo tisícnásobné, čo jednoznačne poukazuje na nedostatočnosť kontrolných mechanizmov. Zníženie paušálnych výdavkov ako nástroj na zlepšenie stavu vôbec neodporúčame, lebo spôsobí odchod ľudí teraz podnikajúcich na živnosť buď do zahraničia (nakolko si ich pre vysoké náklady nijaký zamestnávateľ nezamestná na trvalý pracovný pomer), alebo prejdú na inú právnu formu podnikania, napr. formou s.r.o. Pokiaľ má štát záujem o spravodlivé riešenia, pristúpi k zníženiu odvodového zaťaženia práce v pracovnom pomere a zmení daňovo-odvodové a legislatívne podmienky pre sezónnu prácu a prácu na skrátenej úväzok.**